ՏԱՂ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆ

Սէր յառաւօտէն ճեմեալ
իւր անձուկ ծագմամբն.
Ծագումն արեւեալ անուն,
Այն արուսեկին.
Միթէ յայդ ի վայր վայրիդ,
Տաւիղ տարածեալ.
կամ սիրոյ շիջան առեալ
Աստեղը մոլորեալ:
Նա ծով չաղին թաց առեալ,
Դուռն արեւ ելեալ.
Ծայրարձակ լերանց բարձանց,
Ցօղ տարածանիւր.
Արեւմտենի սեաի,
Լրմամբ լիացեալ.
Աղերս ձայնի առնէր,
ի ծայրս արեւու.
ի զարդ չաւեղից փայլեալ,
Ոսկեթել շողից.
Շող երփն առ երփին փողով,
Հովիտ շուշանի.
Զարդ փայլենազարդ փայլից
Գայր արեւելից:

Մի՛ զու նուաղենար լուսին
Զարդ գիշերայնոյ.
Ես սիրոյ պատգամս ունիմ
Գիր ողջունաբեր,
Լերին նմանեալ հովիտ
Սէր եղբօրորդւոյն.
Վարս մանրանձրեւով լցեալ
Ցեռմամբ մարգարտով:
Գանգուր ոսկեփող կիտուած
Սափիրանափայլ.
Այծեման նման զանայր,
ի խնկաբեր լերանց.
Զանուշահոտութիւն խնկոց
ի մէջ տարածեր.
Եղնորթու նման հանգչէր
Ընդ քըրմոֆ տաւաղեր.
ի միջօրէի զրահ
խանդակաթ սիրով,
Բարձր ի վեր դիտին նոչէր,
Ընդդէմ փառանու:

Ով կանայք զարթիք տեսէք
Որով պսակեաց
Մայր աղեկիզեալ սիրով
Զորդին անդրանիկ.
կանայք ի հանդէս արըոյն
Հանդէպ գիշերոյ,
Ցորդոր թախանձեն զաղէտս
Տաւիղ տարակոյս:
Աւետիս ի տալ զուարդնոյն
Զայնէք զոմ խնդրէք.
Այն նազովրեցին յարեաւ
Խաչեալն ի հրէից,
Հետեւող լինել բարեաց
Երազահասիւք
ի ժամադրողին պայման
Լեառն Գալիլեա.
Դարձեալ խնդութեամբ գտին
Զրաբունին սիրով.
Զսիրով սիրելոյն եառյն
Համբոյր ողջունին
Սիրով զարթուցեալ մերժեն
Զերկիւղ կասկածին.
Պետրոսեան դասուն
Հոյլ ի հոյլ ճեմին.
ի յերեկորայ ժամուն
Դուռն աղխիւք փակեալ.
Դուք մի՛ երկնչիք եղբարք,
Ես եմ Տէր Յիսուս.
Բարձրաձայն գոչեաց Թովմաս
Տէր իմ և Աստուած:
Դու ես ճշմարիտ փրկիչ
Որդին Աստուծոյ.
Քեզ միշտ վայելէ պատիւ
Ընդ Հօր և Հոգւոյն
Այժմ և յանվախճան ի փառս
Յաւիտեան:

ՏԱՂ ԽԱՉԻ

ի յերուսաղէմ գընամ
ի յայն աստուածաշէն քաղաքն,
ի յայն գեղեցկաշէն տաճարն
ի յայն շուշանի նման Սիոնն,
Աննմանի ո՞վ նըման, աննըման:

Հաւիկ մի պայծառ կացեալ, ի յայն խաչաթեւին վերայ
Թեւս արծաթածալ ունէր, արեգական շողոյն նըման:
Ձայնիկն ողորմիկ ածէր, գաբրիէլեան փողոյն նըման:
Զաչերն արտասուօք լընոյր, առաւօտուն ցօղոյն նըման:
Ա՜յ գեղեցկագեղ հաւիկ, որ նստիս յայդ խաչաթեւին վերայ,
Ձայնիկդ ընդէ՞ր ողորմիկ ածես, գաբրիէլեան փողոյն նըման.
Զաչերդ արտասուօք է՞ր լընուս, առաւօտուն ցօղոյն նըման.
Ա՜յ գեղեցկագեղ հաւիկ, դու քեզ են աւետեաց հրաւէրս.
Դու սէգ (երգս?) խաղի առեալ ցնծա՛:

Ես խաչ կանգնեալ կամիմ, ի խաչ ելանել կամիմ:
ի խաչ ելանել կամիմ, ի գերեզման մըտել կամիմ:
Զդժոխս աւարել կամիմ, յերրորդ աւուր յառնել կամիմ
Ցերկինս համբառնալ կամիմ, ընդ աջմէ Հօր նստել կամիմ
Միւսանգամ ես գալ կամիմ, զմեղաւորս կշտամբել կամիմ:

Այս երկու հոգեշունչ և զմայլելի տաղերը կը հրատարակենք մեր մատենադարանին թ. 912 գրչագրէն որ «Գանձարան և տաղարան» մ'է, և օրինակուած է, ինչպէս զեկուցինք «Բազմավէպ»ի նախորդ թիւին մէջ (Մարտ, 1932, էջ 100) փարիզի մէկ ձեռագրէն ՌՃՂ = 1241ին գրուած.

Աւելորդ՝ որով յօրինուած են՝ կարելի չէ արժանաւոր տողերով բացատրել և վերլուծել. միայն այսչափ ըսենք որ «Քանչելի նրբութիւն և հնչականութիւն մ'ունին անոնք զաղափարներու շնորհալի շղթայումով և պատկերներու գունագեղ յօրինուածով. թէեւ անծանօթ է հեղինակը, սակայն Նարեկի (իրեն ընծայուած տաղերուն և գանձերուն), Սարկաւագ վարդապետի և Շնորհալիի պէս հոգեշունչ և օծուն գրիչներու միայն կարելի է ընծայել զանոնք.

«Տաղ յարութեան»ը երեք մասերու կարելի է բաժնել. Ա. մասը հովուական սրնգի աստուածաշունչ քաղցրութեամբ թուիչ մ'ունի, յարութեան արշալոյսի թրթռացում՝ լոյսի և սիրային զգացումներու.

Բ. մասը «Դու մի՛ նուաղենար լուսին»ը բուրումնաւէտ այգի, բուրաստան է, ուր եղբօրորդւոյն սէրը, այծեամը, եղնորթը, միջօրէն, խունկն ու խանդակաթ սէրը համակ «Երգ երգոց»ը կը բուրեն.

Ցարասութիւն մ'է Աւետարանի յարութեան պարզ ու սրտագրաւ էջերուն Գ. մասը՝ որ նոյնպէս արուեստի, զգացման և բանաստեղծութեան գեղեցիկ նմոյշ մ'է.

«Տաղ խաչի»ն նոյն ներշնչումներով, ոգեւորութեամբ և սիրային բնքուշ թալկացումով, յիշեցնել կու տայ Սարկաւագ Վ.ի քերթուածը Սարեակին վրայ, թէեւ հոս ոճի բարձրութիւն, և արուեստի անհամեմատ նրբութիւն կայ.

Այս երկու տաղերուն կը կցենք զոյգ մ'ալ «Տաղ Աստուածածնի» որպէս մայիսեան օրհներգ, այբուբենական կարգով գրուած. Առաջինը կը գտնուի վանքիս գրչագիր թ. 3 «Խմբագիրք Թ»ին մէջ, «Տաղարան» մ'է նոտրագիր, հաւանօրէն ԺԶ-ԺԷ դարերուն. Հեղինակն ըլլալու է Պօղոս վարդապետ մը, ինչպէս կը փորձուինք մեկնել վերջին չորս տողերու սկզբնատառերէն (Ի Տ[էր] Պ[օղոս] Վ[արդապետէ]).

digitised by A.R.A.R.@